Kiinalaisten salajuoni vai aiheetonta paniikkia?

9.2.2022

Tammikuussa 2020 Suomessa todettiin ensimmäinen koronatapaus. Maailmanlaajuinen pandemia johti jo samana vuonna maaliskuun puolivälissä rajoituksiin, jotka mullistivat kansalaisten arjen. Koulut suljettiin, yleisötilaisuuksia rajoitettiin ja kansa alkoi kulkea hengistyssuojaimet suun edessä. Uusi normaali oli tosiasia.

Hyvin pian sosiaaliseen mediaan alkoi ilmestyä väitteitä erilaisista salaliitoista, joissa pohdittiin koronan alkuperää.5G-verkon vaikutusta koronan leviämiseen todisteltiin eräissä väitteissä – tämä johti muun muassa Ruotsissa jopa linkkimastojen tuhoamiseen. Myös väite kiinalaisten salajuonesta on yksi suosituimmista salaliittoteorioista COVID-19 viruksen syntyyn liittyen.

Pelkkä pahanlaatuinen flunssa?

Rokotevastaiset henkilöt ja eräät muut koronavirukseen vähätellen suhtautuvat tahot ovat todenneet, että kyse ei ole keskivertoa pahempaa influenssaa kummemmasta taudista. Kun kuolleiden määrä on pienehkö, kiitos tehokkaan terveydenhuoltojärjestelmän, on sitä pidetty osoituksena pandemian merkityksettömyydestä.

Koronaa on käytetty myös poliittisena lyömäaseena: kansanedustaja Ano Turtiaisen mukaan kyse on lähinnä uuskommunismista. Sairaudellakin voidaan politikoida ja kun arvovaltaisessa asemassa oleva henkilö jakaa disinformaatiota, hän on tiedollinen auktoriteetti monille ihmisille. Ja tiedollisen auktoriteetin sanaan uskotaan kannattajien keskuudessa, oli väite totta tai ei.

Koronavirus on tyypillinen aihe, josta leviää runsaasti disinformaatiota. Viruksen synty, sen pahanlaatuisuus sekä rokotteisiin liittyvät uskomukset tarjoavat kaikki otollisen maaperän väärän tiedon levittämiselle.

Miksi disinformaatioon uskotaan?

Kun tutkijat esimerkiksi ovat todistaneet rokotteiden merkityksen koronaviruksen torjujana ja sairastuessa oireiden lievittäjänä, osa kansasta ei kuitenkaan usko rokotteiden tehoon. Taustalla on kaksi keskeistä syytä. Jos disinformaatio tukee jo omaksuttua mielipidettä, niin siihen halutaan luottaa. Ihminen etsii aina ensisijaisesti sellaista informaatiota, joka tukee hänen aiempia näkemyksiään ja tietämystään.

Toisaalta kyse on myös lumetotuusvaikutuksesta, kuten disonformaatiota tutkinut toimittaja Johanna Vehkoo on todennut. Tämän teorian mukaan uskomme lähes mitä tahansa, kun sitä toistetaan meille tarpeeksi usein. Moni meistä elää myös tiedollisessa kuplassa; seuraamme sosiaalisessa mediassa saman mielisiä henkilöitä ja luemme omaa maailmankatsomustamme tukevia medioita.

Pahimmillaan väärä tieto voi tappaa. Se on ase, jonka avulla voidaan johtaa ihmisiä harhaan ja tukea omaa

agendaa tuhoisin seurauksin.

Ari Haasio
FT, yliopettaja
SeAMK